

Nr 19

Utlåtande i anledning av motioner angående placeringen av lån med statlig kreditgaranti.

I de till bankoutskottet hänvisade likalydande motionerna nr 435 i första kammaren av herrar *Svante Kristiansson* och *Wååg* och nr 546 i andra kammaren av herrar *Gustavsson* i Ängelholm och *Rask* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om undersökning av möjligheterna att underlätta placering av lån för vilka erhållits statlig kreditgaranti.

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisas, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, till motionen I: 435.

Vissa uppgifter rörande den i motionerna behandlade frågan

Statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri samt därmed jämförlig verksamhet lämnas bl. a. i form av lånegaranti. Bestämmelser härom finns i kungl. kungörelse den 3 juni 1960 (SFS nr 372; ändrad 1964: 573, 1965: 102).

Kreditstöd må enligt kungörelsen lämnas utövare av sådan verksamhet som nyss nämnts för nybyggnad, tillbyggnad, ombyggnad eller inredning av lokaler eller anläggningar som är nödvändiga för verksamheten, anskaffning av maskiner, arbetsredskap eller verktyg samt, om särskilda skäl föreligger, anskaffning av omsättningstillgångar. För vissa ändamål kan kreditstöd utgå även till sammanslutning av näringsidkare.

I kungörelsen anges olika omständigheter som skall beaktas vid prövning av ärende angående kreditstöd åt näringsidkare. Hit hör bl. a. i vilken utsträckning eget kapital insatts i rörelsen. Den som får kreditstöd skall ställa den säkerhet som kan påfordras med hänsyn till hans ekonomiska ställning och behov av rimlig ekonomisk rörelsefrihet samt till omständigheterna i övrigt. Endast om synnerliga skäl föreligger må kreditstöd beviljas därest sökanden kan erbjuda sådan säkerhet att lån bör kunna utlämnas av enskild kreditinrättning enligt vedertagna bankmässiga grunder.

Lånegaranti må beviljas för lån i bankaktiebolag, sparbank, jordbrukskassa eller annan kreditinrättning som kommerskollegium godkänner. Lån för vilket lånegaranti har beviljats benämnes industrigarantilån. Staten ansvarar för sådant lån såsom för egen skuld till dess lånet helt har återbeta-

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 8 saml. Nr 19

lats. Industrigarantilån skall gäldas genom regelbundna avbetalningar inom viss tid, i regel högst tio år.

Beslut om länegaranti fattas av kommerskollegium. Beslutet förfaller om låneförbindelse inte har tecknats inom nio månader från det beslutet meddelades. Kommerskollegium kan dock för visst fall besluta om förlängning av denna tid. Vid beredningen och administrationen av kreditgarantiärendena spelar företagareföreningarna en viktig roll.

Vid ansökan om garantilån skall fogas förklaring från den kreditinrättning som skall utge lånet, att kreditinrättningen därest garanti beviljas är beredd att utbetala lånet och ikläda sig de skyldigheter som enligt kungörelsen åvilar långivaren. Till dessa skyldigheter hör att långivaren skall förvalta utlämnat industrigarantilån under bankmässiga former och därvid beakta statens intresse såsom garantigivare.

På grundval av förslag, som Kungl. Maj:t framlägger i statsverkspropositionen, fastställer riksdagen årligen en ram för statsgaranti till lån åt hantverks- och industriföretag under nästkommande budgetår. I nedanstående sammanställning anges för varje budgetår fr. o. m. 1961/62 garantiramen och, så långt detta är möjligt, summan av beviljade garantier. Beträffande budgetåret 1964/65 är att märka, att garantiramen efter förslag i propositionen 1965: 2 höjdes med 30 milj. kr. utöver den tidigare fastställda. Denna åtgärd motiverades med förekomsten av vissa aktuella ärenden av lokaliseringspolitisk natur. Efter införandet fr. o. m. den 1 juli 1965 av direkta lån i lokaliseringspolitiskt syfte skall kommerskollegiets kreditgarantigivning icke primärt tjäna något sådant syfte utan mera renodlat ha karaktären av ett företagsekonomiskt betingat stöd utöver de lån som lämnas mot bankmässig säkerhet.

budgetår	garantiram (milj. kr.)	beviljade garantier (d:o)
1961/62	45	24,8
1962/63	45	42,9
1963/64	45	40,1
1964/65	55 + 30	72,6
1965/66	55	42,7
1966/67	55	
1967/68	55 (förslag)	

Statsgaranti för lån till företag inom hantverk, småindustri och därmed jämförlig verksamhet infördes genom beslut av 1954 års riksdag (prop. 210; BoU 29; rskr. 318). En översyn av det statliga kreditstödet på detta område företogs under senare delen av 1950-talet av en särskild utredning, vars betänkande förelåg år 1959. Detta betänkande låg till grund för en utvidgning och partiell omläggning av kreditstödet, varom förslag framlades i statsverkspropositionen 1960 (bil. 12, s. 122 ff.) och beslut sålunda fattades av 1960 års riksdag (SU 10, s. 38 ff.; rskr. 10).

Den i de nu förevarande motionerna behandlade frågan om prioritering av garantilånen behandlades icke i propositionen 1954: 210. Av vad chefen för handelsdepartementet där anförde må blott nämnas följande. Statsgaranti borde beviljas endast sådana företag, där goda förutsättningar för rörelsens lönsamhet bedömdes föreligga. Prövningen av garantiärendena borde med andra ord ske efter rent affärsmässiga grunder. Som allmän regel borde gälla, att företagare, som beviljades statsgaranti för lån, skulle i sin rörelse ha insatt eget kapital av rimlig storlek.

I direktiven för den år 1959 avslutade utredningen ingick att undersöka kreditpolitiska åtgärders inverkan på möjligheterna att erhålla industrigarantilån. Enligt utredningen hade det framkommit, att svårigheter att skaffa för lånegaranti erforderligt kreditmedgivande förefunnits i enstaka fall särskilt under höstarna 1955 och 1956. Huruvida dessa svårigheter berott på vidtagna kreditpolitiska åtgärder eller betingats av andra orsaker hade emellertid inte kunnat klarläggas med någon större grad av säkerhet. Enligt utredningens uppfattning hade vid det förhållandet, att för kreditgarantigivning tillgängliga belopp kunnat till fullo utnyttjas, de kreditpolitiska åtgärderna i stort sett icke haft någon avgörande betydelse för möjligheterna att få industrigarantilån. Utredningen hade därför ansett att det icke fanns tillräcklig anledning att till behandling upptaga den i och för sig synnerligen vanskliga frågan, huruvida vid utformning av kreditpolitiska åtgärder någon särställning borde beredas för garantilån åt hantverk, småindustri etc. Chefen för handelsdepartementet berörde inte denna fråga i propositionen, och den togs inte heller upp vid riksdagsbehandlingen av ämnet.

Såsom framgår av ovan lämnade uppgifter har garantiramen på senare år aldrig utnyttjats fullständigt.

I samband med fastställandet av garantiramen har frågan om en prioritering av garantilånen icke aktualiserats. I annat sammanhang behandlades däremot vid 1962 års riksdag motioner vari yrkades att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla att all garantilånegivning erhöles samma prioriterade ställning som långivning till bostadsproduktionen. I sitt utlåtande (nr 17) över dessa motioner redogjorde bankoutskottet för de speciella förhållanden som föranlett prioriteringen av bostadslånegivningen. Utskottet yttrade, att det för åstadkommande av en effektiv kreditpolitik vore av vikt att de sektorer där sådana speciella förhållanden gällde klart avgränsades och inte vidgades genom att andra sektorer införlivades med dem. Vad utskottet anfört godkändes av riksdagen.

Motionerna

Efter att inledningsvis ha lämnat upplysningar om regler och praxis rörande industrigarantilånen konstaterar motionärerna, att kreditinstituten på senare år till följd av en restriktiv ekonomisk politik nödgats till återhåll-

samhet vid sin utlåning och att detta förhållande gällt även garantilånen. Svårigheterna att få garantilånemedgivande från bank anges som en bidragande orsak till att garantilåneramen på sistone endast delvis utnyttjats. Motionärerna finner starka skäl föreligga att ge de kreditändamål som skall tillgodoses genom garantilånen samma förtur på lånemarknaden som tillämpas för bostadsbyggandet.

Remissyttrandet

Bankofullmäktige anför i sitt yttrande över motionerna, att det i ett ansträngt läge, då den ekonomiska politiken är inriktad på att bl. a. genom kreditpolitiska åtgärder dämpa den totala efterfrågan, inte är möjligt att genomföra alla av företagen planerade investeringsprojekt. Många låntagarkategorier får därför finna sig i ett uppskov på längre eller kortare tid med vissa investeringar. Fullmäktige säger sig inte ha uppfattat innebörden av den statliga garantigivningen så, att den företagare som erhåller garanti skall tillförsäkras krediten oavsett den förhandenvarande ekonomiska situationen och med förtur framför andra lånesökande. Garantilånegivningen syftar enligt fullmäktiges mening till att möjliggöra för företagare med lovande projekt men utan bankmässiga säkerheter att effektivt konkurrera med andra som disponerar sådana säkerheter.

Avslutningsvis erinrar fullmäktige om de svårigheter som uppstår om man söker kombinera en med allmänna stabiliseringspolitiska målsättningar arbetande kreditpolitik med prioritering av särskilda låntagargrupper. Fullmäktige vill inte medverka till att det enligt deras mening välmotiverade kreditstödet till hantverk och småindustri leder till införandet av nya prioriteringar på kreditmarknaden.

Utskottet

Statlig kreditgaranti kan medges för flera olika låneändamål. Förevarande motioner avser emellertid, fastän hemställan fått en mera generell utformning, uppenbarligen endast de s. k. industrigarantilånen, som syftar till att främja hemslöjd, hantverk och småindustri samt därmed jämförlig verksamhet och för vilka kommerskollegium är beslutande instans.

Vid utformningen av detta kreditgarantisystem har en grundläggande tanke varit, att i varje garantiärende investeringsprojektet skall bli föremål för en rent företagsekonomisk bedömning från vederbörande kreditinstituts sida. Som en allmän regel har sagts böra gälla, att företagaren bör ha insatt eget kapital av rimlig storlek i sin rörelse. De angivna grundsatserna har tagit sig uttryck i föreskriften att ansökan om kreditgaranti skall åtföljas av förklaring från kreditinrättning att den är beredd att utbetala lånet om garanti beviljas. I praktiken torde kreditinrättningens ekonomiska åtagande

nästan alltid vara större än garantibeloppet. Observeras bör att kreditgaranti normalt inte beviljas i den mån sökanden disponerar säkerhet som kan ligga till grund för kredit enligt vanliga bankmässiga principer.

Med hänsyn till vad som sålunda med avseende på industrigarantilånen gäller om kreditprövning etc. får det anses naturligt att dessa lån även i övrigt är underkastade gängse regler i fråga om krediter till näringslivet och att de alltså bl. a. i förekommande fall kan drabbas av sådana kreditpolitiska åtgärder i efterfrågedämpande syfte som det ekonomiska läget gör nödvändiga. I vilken utsträckning det är den genomförda åtstramningen på kreditmarknaden som har föranlett att kreditgarantiramarna på senare år inte blivit fullt utnyttjade torde det inte finnas material för att med säkerhet avgöra; sannolikt har emellertid denna omständighet medverkat. Något tillfyllestgörande besked i detta hänseende erfordras dock inte i sammanhanget. I enlighet med vad bankoutskottet uttalat har riksdagen flerfaldiga gånger tagit avstånd från förslag om en mera vittgående prioritering inom kreditpolitiken av vissa finansieringsbehov än den som för närvarande gäller. Någon anledning att i fråga om industrigarantilånen göra avsteg från principen att ytterligare prioritering bör undvikas föreligger enligt utskottets mening icke.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att motionerna I: 435 och II: 546 icke måtte föranleda
någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Åke Larsson, Palm, Åkerlund, Hilding, Lundin, Nils Theodor Larsson och Lundberg;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Hagnell*, Berglund, Franzén i Motala, Börjesson i Glömminge, Bengtsson i Landskrona*, Ekström i Iggesund och Ullsten*.

---

* Ej närvarande vid justeringen.